

Kuratorarkiv for Norsk Kuratorforening – rapport og betenkning

Arbeidsgruppe for forprosjekt støttet av Norsk Kulturråd har vært
Anne Szefer Karlsen og Geir Haraldseth

INNHold

Side 2	INNLEDNING – BAKGRUNN
Side 2	FORPROSJEKT
Side 3	STUDIEBESØK
Side 5	MØTER
Side 6	NETTVERK
Side 7	FORELØPIGE KONKLUSJONER, FORSLAG TIL ARBEIDSMETODE OG ANBEFALING
Side 8	FORSLAG TIL FRAMDRIFTSPLAN (TRE ULIKE SCENARIER) Se vedlagt oversikt
Side 8	KOMMENATARER TIL FRAMDRIFTSPLAN
Side 10	FORSLAG TIL CASER TIL FASE 1
Side 11	REFERANSELENKER
Side 11	ANBEFALING
Side 11	«ETTERORD»

FRAMDRIFT VEDLAGT I EGET APPENDIX

Kuratorarkiv for Norsk Kuratorforening – rapport og betenkning

Arbeidsgruppe for forprosjekt støttet av Norsk Kulturråd har vært
Anne Szefer Karlsen og Geir Haraldseth

INNLEDNING – BAKGRUNN

Norsk Kuratorforening jobber for å synliggjøre kuratorens rolle i Norge og i norsk kunstliv. Arbeidet med å bygge opp et kuratorarkiv- og bibliotek er et viktig steg på veien mot et nyansert, men definerende bilde av kuratoren. Å samle, organisere og tilgjengeliggjøring denne informasjonen blir viktig for kuratorer i ulike faser av sin profesjonsutøvelse, samt for kunstfeltet i Norge generelt, hvor kuratoren fremdeles er en relativt udefinert størrelse. Norsk Kuratorforening skal samle trådene fra vår nære fortid og skape en hukommelse som skal være med på å definere og forstå kuratorens særegne historie i Norge og internasjonalt. Dette er et arbeid i tråd med foreningens vedtekter om synliggjøring av kuratorrollen og en definering av et fagfelt som er i stor vekst for tiden. Vi håper at det å opprette en «fysisk hukommelse» for kuratorpraksis i samarbeid med en arkiv/museumsinstitusjon eller utdanningsinstitusjon vil føre til en viktig samling dokumenter og forskningsmateriale, på et internasjonalt relevant nivå.

Kunstkuratorer i Norge gjør seg stadig mer gjeldende innen kunstfeltet, gjennom utstrakt bruk av uavhengige kuratorer i etablerte kunstinstitusjoner, etableringen av nye visningssteder og gjennom kuratorutdannelsene som er opprettet de siste årene. I tillegg opererer mange kunstnere som kuratorer. Det betyr at det har vært en betydelig økning i antallet fagpersoner med kuratorkompetanse bare de siste ti-femten årene, gjennom spesifikk praksis og utdannelser i Norge og internasjonalt. Kuratorene står som produsenter og formidlere av kunnskap om både samtidig og historisk kunst, noe som i en større samfunnskontekst ikke kan undervurderes. Kuratorbegrepet brukes også i en utvidet forstand av andre kulturfelt, og betegner mer og mer en generell meningsprodusent. Dette leder også til en kompleks rolle som sjelden er homogen i praksis, ideologi og historisering. Derfor trenger man et økt fokus på den kuratoriske fagkompetansen innen det visuelle kunstfeltet, samt arbeide for at denne fagkompetansen anerkjennes i større grad nasjonalt, slik den allerede gjøres internasjonalt.

FORPROSJEKTET

Gjennom dette forprosjektet har styremedlemmene Anne Szefer Karlsen og Geir Haraldseth over en periode på tre år sett nærmere på hvordan Norsk Kuratorforening kan utvikle retningslinjer for et arkiv og hvordan innsamlingen kan gjøres, støttet av Norsk Kulturråd. Dette arbeidet har foregått i samtale med bibliotekarene på Kunst- og designhøgskolen i Bergen sitt bibliotek, samt andre spesialbibliotekarer og nettverk, slik som *european-art.net*.

Under følger en detaljert oversikt over studiebesøk og møter som har vært avgjørende for den anbefalingen som følger til slutt.

STUDIEBESØK

September 2012 – dokumenta Archiv – Kassel, Tyskland

Anne Szefer Karlsen hadde møte med og fikk omvisning av Karin Stengel, Head of documenta Archiv. Et delmål med besøket var å identifisere kategorier av materialer, samlingsmetodologi og tilgjengeliggjøring.

Biblioteket består av en stor samling bøker om kunst generelt, lik en ordinær kunsthistorisk samling på et bibliotek, bøker om enkeltkunstnere som har deltatt på en eller flere documentautstillinger og en mer eklektisk samling av utstillingskataloger og såkalt «grey literature,» tekster som ikke er publisert formelt sett (uten ISBN-nummer) og som er vanskelig å finne/finne tilbake til gjennom ordinære kanaler som bokhandlere og internett. Det er også denne siste kategorien arkivet fokuserer på når de utøker sine samlinger.

Dokument- og pressearkivet består av alle dokumenter og presseklipp relatert til alle documentaprojektene. Likeså arbeidstegninger, møtoreferat, kommunikasjon med kunstnere og gallerister, politikere og presse osv. I tillegg er alle kuratorer for documenta pliktig til å avlevere all sin korrespondanse til arkivet; tidligere var dette i brev form, mens det i dag dreier seg om e-poster. Alle offentlige omtaler/diskusjoner/kritikker er samlet i et stort klipparkiv.

Mediearkivet består av en stor mengde fotografier, lysbilder og film/video relatert til alle documentaprojektene. Store deler av denne samlingen er også digitalisert.

Arkivet har også noen spesialsamlinger knyttet til enkeltpersoner, slik som direktøren og kuratoren Arnold Bode, som er gitt til arkivet i «arv».

Arkivet støttes av Kassel by, har syv ansatte, i tillegg til midlertidig ansatte og forskningsansatte og har faste åpningstider for offentligheten. Arkivet benyttes i hovedsak av forskere innen kunstfeltet; kunsthistorikere, studenter, forfattere av større bokverk og artikler, samt journalister i fagpresse.

Relevante punkter for Norsk kuratorforening:

Inndelingen i bibliotek/filarkiv/mediearkiv virker fornuftig for dette arkivet, da de har spesialister på bevaring og formidling innenfor alle tre avdelingene. For oss vil det derimot være usannsynlig med en slik ressursforvaltning. Overgangen fra analogt arkiv til analogt og digitalt arkiv tok til i 1990. For materialet før 1990 er der først i disse dager kommet ajour, noe som vitner om en tid-og ressurskrevende prosess. Gjennom de personifiserte spesialsamlingene har de også mottatt materiale som ikke er bøker/dokumenter/bilder, som krever spesiell oppbevaring.

Siden sist:

Etter studiebesøket er Gerd Mörsch utpekt til ny direktør av arkivet etter at Stengel gikk av med pensjon. Mörsch har igangsatt prosjektet «My documenta» som et såkalt «oral history»-prosjekt der intervjuer av tidligere ansatte, publikummere osv. er hovedfokus. Dette er et prosjekt Norsk Kuratorarkiv bør se nærmere på i neste fase.

November 2013 – CCS Bard – Annandale-on-Hudson, NY, USA

Anne Szefer Karlsen hadde møte med og fikk omvisning av Ann Butler, Director of the Library and Archives ved Center for Curatorial Studies. Et delmål var å se hvordan en utdanningsinstitusjon for kuratorer tok i bruk arkivfunksjonen for å etablere en historikk for kuratorfeltet og for utstillingspraksiser.

Arkivet er en integrert del av biblioteket på Center for Curatorial Studies ved Bard College. Biblioteket fokuserer på kunst- og kuratorpraksis etter 1960, og har en rekke abonnement på kunstitidsskrifter, samt utstillingskataloger fra prominente vestlige institusjoner.

Arkivet består av CCS' institusjonsarkiv, samt Hessel Museum of Art (i samme bygning) sitt organisasjonsarkiv. I tillegg består arkivet av to typer materiale: komplette samlinger (korrespondanse, kontrakter, tegninger, invitasjoner, fotografier etc.) fra et utvalg private gallerister/gallerier i NYC som enten er donert eller kjøpt opp, og et såkalt «surrogatarkiv» samlet sammen av kuratorstudenter (døpt til «study collection») som tar for seg enkeltkuratorers praksis eller utvalgt(e) utstilling(er).

Relevante punkter for Norsk kuratorforening:

Problemstillinger knyttet til proveniens og kontekst ble diskutert, og selv om den såkalte «study collection» fyller et pedagogisk behov i Bards kuratorutdanning så er ikke denne samlingen «verdifull» som arkiv. Å kjøpe opp arkiver fra gallerier/kuratorer er en kostbar aktivitet, og må i all hovedsak støttes økonomisk utenfra institusjonen. Biblioteket ser dermed at det er vanskelig å basere seg på denne typen samlingsoppbygging, og det vil i uheldige tilfeller føre til at andre interesser enn de forskningsmessige får avgjøre hvilke tilfang arkivet får.

Asian Art Archive: aaa.org.hk – digitale studiebesøk – november/desember 2014

Anne Szefer Karlsen, veiledet av Michelle Wong, researcher. Et delmål var å se på formidling og tilgjengeliggjøring av arkiv på nett.

Arkivet er bygget opp i løpet av 2000-tallet og har siden 2010 fokusert på digitalisering og tilgjengeliggjøring av materialet, samt å fortsette sitt formidlingsmandat gjennom utstillinger og forskningsprosjekter. Arkivets fokus er geografisk avgrenset til Asia, med særlig vekt på Kina.

Samlingen består av over 50.000 dokumenter og flere hundre tusen fysiske og digitale objekter, herav bøker og kataloger, AV-materiale, sjeldne tidsskrifter, privat arkivmateriale så som arbeidsnotater og korrespondanse osv.

Deres metode for tilgjengeliggjøring av sine arkiver/spesialsamlinger er å først offentliggjøre et «tree diagram» (altså det avgrensede arkivets/samlingens struktur), for deretter å gjøre materialet tilgjengelig etter hvert som det er klarert for offentliggjøring (data, informasjon, opphavsrett osv.).

Relevante punkter for Norsk kuratorforening:

Asian Art Archive sin institusjonsmodell har mange kvaliteter som Norsk Kuratorforening bør vurdere når det gjelder tilgjengeliggjøring av arkivmateriale og åpenhet for forskere og publikum gjennom arkivet selv og deres forsknings- og publikumsprogram. aaa.org.hk sine digitale samlingsprinsipper bør også undersøkes nærmere, mens deres fysiske samlingsprinsipper umiddelbart ikke virker overførbare til vårt prosjekt. Etter flere digitale

studiebesøk er det også anbefalt å se nøye på hvilke visuelt og strukturelt grensesnitt det kommende digitale arkivet får, da aaa.org.hk umiddelbart virker noe brukervenlig som formidlingskanal.

SALT – Istanbul, Tyrkia – omvisning – februar 2015

Anne Szefer Karlsen hadde møter med og fikk omvisninger i SALT Research og Open Archive av Vasif Kortun, Director of Research; gjesteforsker Marianna Hovhannisyan og Asli Can, arkivansvarlig. Et delmål var å se hvordan forskning spiller inn på et arkiv som har en hovedsakelig nasjonal karakter.

Arkivet er i første omgang et kulturhistorisk arkiv, med vekt på arkitektur, kunst og design. Det består av fotografier, manuskripter, korrespondanse, bøker osv. De baserer seg på donasjoner av privatarkiver, for eksempel direkte fra kunstnere, filmskapere og bedrifter, samt innkjøp av arkiver med økonomisk støtte utenfra.

SALT har i denne perioden vært de som har vært mest åpne omkring detaljer om sin praksis: De betaler et honorar til kunstneren/kuratoren for sitt arbeid med å klargjøre sitt materiale til arkivet. Etter overdragelsen har SALT rett til å dele dokumentene offentlig både fysisk og digitalt så lenge det er snakk om ikke-kommersiell bruk (kontraktsfestet) og de beholder 50% av vederlag betalt i forbindelse med bruk i kommersielle publikasjoner (som sjelden er mer enn €25 per bilde). All digitalisering, digital restaurering, katalogisering og kostnader knyttet til allmenn tilgang dekkes av deres driftsbudsjett.

SALTs fysiske arkiv er i ferd med å digitaliseres gjennom en egen avdeling med fotografer og arkivarer, utstyrt med scannere opp til 1x1 m og enorm lagringskapasitet. Materialet organiseres i Excel- og CSU-filer (SQL-database). Arkivet og biblioteket kan også besøkes digitalt på <http://saltresearch.org> og www.archives.saltresearch.org

I tillegg til løpende digitalisering av arkiv så knytter institusjonen til seg forskere, gjennom enkeltstående stipender finansiert av eksterne støttespillere, som støtter institusjonen med kunnskapsproduksjon på bakgrunn av utvalgt arkivmateriale i form av tekst og andre typer prosjekter (i all hovedsak utstillinger).

Relevante punkter for Norsk kuratorforening:

I motsetning til ved Bard (nevnt over) så virker samlingen som foregår ved oppkjøp av arkiver med økonomisk støtte utenfra mye mer villet og styrt fra institusjonen, og den som gir fra seg arkivet blir også kompensert for den tiden det tar å ferdigstille materialet før overdragelse. Selv om det i dette tilfellet gjelder oppkjøp av fysiske arkiv kan man tenke seg å trekke erfaringer fra dette arbeidet også i forhold til digitalisering av arkiver.

MØTER

Møter med KHiB august 2011 – april 2015

Innledende møte med tidligere hovedbibliotekar Karin Grüner Larsen og spesialbibliotekar Trond Søbstad ble holdt 24. august 2011, og deretter innledende møte med daværende rektor Paula Crabtree, dekan Aashild Grana, høyskolelektor Sissel Lillebostad og professor Jorunn Veiteberg (begge Skapende kuratorpraksis) ble holdt desember 2011. I etterkant av disse møtene mottok Norsk Kuratorforening brev fra KHiB der de stiller seg positiv til et forprosjekt, med tanke på å plassere arkivet i tilknytning biblioteket til KHiB. (Se veldegg 1)

Karin Grüner Larsen gikk i pensjon i 2012, og Sigrun Ask tok over som hovedbibliotekar. Anne Szefer Karlsen holdt møte med henne og Trond Søbstad 23. november 2012 der kontakt ble etablert og fortsatt interesse for prosjektet ble kartlagt.

I tidsrommet november 2012-mai 2014 er det holdt tre møter mellom Anne Szefer Karlsen og Sigrun Ask/Trond Søbstad, ett av disse var også Geir Haraldseth med på. Diskusjonene har dreid seg om forholdet mellom fysisk/digitalt arkiv, hvilken støtte som vil være nødvendig internt fra biblioteket og fra Norsk Kuratorforening.

Mai 2014 – Universitetsbiblioteket i Bergen

Anne Szefer Karlsen i møte med Karin Rydving (Seksjonssjef for Digitale systemer og tjenester ved Universitetsbiblioteket i Bergen, UBB) og Tarje Lavik (bibliotekar ved Universitetsbiblioteket i Bergen), sammen med (og organisert av) Sigrun Ask og Trond Søbstad (KHiB).

Bakgrunnen for møtet var UBB sitt fulltekstarkiv: <http://marcus.uib.no/home>

Diskusjonen i møtet dreide seg i all hovedsak om «moderne formater», dataflyt på internett (sk. RDF, OWI osv.) som legger til rette for «linked data». Lavik har bred erfaring fra slik arbeid i praksis, og Rydving har interesse for ulike spesialsamlinger/arkiv på et institusjonelt nivå i kraft av sin stilling. Registreringspraksis og valg av systemer ble diskutert på et overordnet nivå.

Relevante punkter for Norsk kuratorforening:

Konklusjonen på møtet er at det i Bergen finnes erfaring og kapasitet til å opprette et digitalt arkiv.

NETTVERK

Gjennom Karin Stengel (documentaarkivet) ble vi tidlig i prosessen invitert til European Art Net (<http://www.european-art.net>) sitt årsmøte i Köln i 2013.

European Art Net (EAN) ble etablert i perioden 2000-2003 i form av et samarbeid mellom basis wien – Kunst, Information und Archiv i Wien og Kunstbulletin i Zürich innenfor rammene av 'vektor – European Contemporary Art archives' (www.vektor.at), finansiert av EU gjennom 'Culture 2000'.

European-art.net er en teknisk avansert søkemotor som gjør materialet til åtte arkiv tilgjengelig gjennom en portal. De åtte arkivene er også organisasjonens medlemmer: Basis Wien, Kunstbulletin, Swiss Institute for Art Research, documenta Archiv, National Museum of Contemporary Art, Institut für modern Kunst Nürnberg, Moderna Galerija Ljubljana og Zentralarchiv des internationalen Kunsthandels E.V. ZADIK. Disse arkivene fokuserer på kunstnerisk praksis gjennom ulike arkivfokus, og har erfaring med et tilsvarende uensartet felt slik Norsk Kuratorforening vil måtte forholde seg til i sitt arkivarbeid.

De ulike arkivene har ulike fokus, historie og materiale, men samlet er de en stor ressurs som har sagt seg villig til å være samtalepartner for Norsk Kuratorforening i vårt arbeid. Det er derfor med glede vi har fått deltatt på deres årsmøter i 2013 (Anne Szefer Karlsen var i Köln) og 2014 (Geir Haraldseth og Trond Søbstad var i Bucharest). Våren 2015 presenteres rapport om forarbeidet (Anne Szefer Karlsen i Nürnberg).

FORELØPIGE KONKLUSJONER, FORSLAG TIL ARBEIDSMETODE OG ANBEFALING

Det er flere grunnleggende diskusjoner som må avgjøres i første del av neste ledd med arkivarbeidet, og under kommer et par betraktninger som kan være med på å starte denne diskusjonen.

FYSISK/DIGITALT

Allerede i første møte med biblioteket på Kunst- og designhøgskolen i Bergen diskuterte vi **forholdet mellom et fysisk og et digitalt arkiv**. På grunn av plassmangel både i det eksisterende og kommende biblioteket til KHiB er anbefalingen å opprette et digitalt arkiv. Etter å ha fått innblikk i behovene som kommer med fysiske arkiv både gjennom documenta-arkivet og på SALT, virker et digitalt arkiv som det mest sannsynlige og brukervennlige. I forlengelsen av denne refleksjonen oppstår en diskusjon om tilgjengelighet og tilgang lokalt på biblioteket og offentlig på internett. Det vil være mulig å **etablere digitale baser der deler av arkivet er tilgjengelig lokalt – eventuelt passordbeskyttet – og andre deler offentlig**.

TILVEKST

Tilveksten bør først og fremst baseres på forskning, deretter faglig godkjente donasjoner. Etter kartlegging og evaluering vil det være viktig både å få tilgang på eksisterende digitale arkiv og fysisk materiale til digitalisering. Det anbefales ikke å opprette surrogatarkiver, ei heller å innlede diskusjoner med enkeltpersoner/arvinger/institusjoner som ønsker å selge fysiske eller digitale arkiver til Norsk Kuratorforening. Derimot kan det være aktuelt å digitalisere eksisterende arkiver med hjelp fra privat-/prosjektstøtte, der arbeidet er innholdsmessig styrt av Norsk Kuratorforening.

LAGRINGSPLASS

Selv om digitale arkiver er plassbesparende i fysisk forstand vil det være **behov for utstrakt digital lagringsplass**. Serverplass er kostbart, og et samarbeid med en større institusjon vil være nødvendig. I tillegg til lagringsplass så **trengs utstrakt tilgang til digitaliseringsutstyr** for scanning og avfotografering. Slik utstyr finnes på UBB, og på uformelt nivå er det tatt opp om Norsk Kuratorforening kan kjøpe tjenester fra UBB.

KONTRAKTER

Det vil være behov for å **utvikle kontraktsmal**er i samarbeid med advokater med opphavsrett som spesialfelt. Asian Art Archive har bred erfaring med å innhente tillatelse og copyright i forbindelse med sitt arkiv, som bør undersøkes nærmere og «oversettes» til norske forhold.

KATALOG

Det må etableres **prinsipper for ordning av arkiver**. Etter flere samtaler med bibliotekarene på KHiB virker det som tre hovedkategorier byr seg frem: «Kuratortnavn», «Utstilling/arrangement» og «Institusjon». I tillegg kan man tenke seg at en fjerde hovedkategori kan være «Samlinger» el.l. (i betydningen «gavearkiver» som antagelig vil bestå av materiale som også kan knyttes til de andre tre hovedkategoriene). Deretter må det etableres en rekke underkategorier, slik som: årstall, navn på samarbeidspartnere, dokumenttyper osv. som gjør arkivet søkbart som en database.

MEDLEMSHENSYN

Samtidig som Norsk Kuratorforening etablerer et arkiv bør vi kartlegge muligheten for å åpne opp bruken av det digitale systemet, som likevel må etableres og utvikles i forbindelse

med det forskningsfaglige arbeidet, også for våre medlemmer. Foreningen består i dag av mellom 40 og 50 medlemmer, som har varierende bakgrunn. **Vi vet at enkelte medlemmer har rike privatarkiver, og ganske sikkert personlig engasjement for noe man kan kalle «selvarkivering».** Det vil si at enkelte medlemmer kan ha både tid og økonomisk mulighet for å digitalisere og arkivere egne prosjekter. I enkelte tilfeller kan det til og med være aktuelt å inngå i et «hybridsamarbeid» med enkelte medlemmer, der Norsk Kuratorforening kan stille noe av sin kapasitet til disposisjon for å muligjøre en tilvekst i arkivet av viktige prosjekter eller praksiser.

SPESIALKOMPETANSE

Norsk Kuratorforening har **stort behov for den spesialkompetansen** som finnes innenfor KHiB sitt bibliotek, på UBB og Nasjonalbiblioteket. Samtidig er det viktig å unngå å skape seg et så stort prosjekt i utgangspunktet at det blir vanskelig å gjennomføre i det hele tatt. Det er også viktig å **knytte prosjektet til et levende miljø** som kan ha nytte av prosjektet, og her spiller KHiB sitt kuratorstudie en viktig rolle. Studenter kan hjelpe til i arbeidet med tilveksten til arkivet ved å være med på å utvikle intervjumaler for innhenting av informasjon, utføre intervjuer og hjelpe til med katalogisering av nytt materiale. Det er flere av de som allerede er informert om prosjektet som kan være dialogpartnere i så måte, ikke minst EAN, aaa.org.hk og SALT.

VERTSKAP

Bibliotekarer ved både KHiB og UBB mener at Nasjonalbiblioteket er riktig samarbeidspartner, og dette bør utredes videre. Det er for tiden noe «treghet» hos Nasjonalbiblioteket, og det er kapasitetsproblemer hos både KHiB og UBB. Bibliotekarene ved KHiB er likevel interessert i å være hovedkontakt, i og med deres ønske om å bidra til et aktivt forskningsmiljø for kuratorer særlig med etableringen av videreføringen av kuratorstudiet i Bergen. Norsk Kuratorforening kan også vurdere om det skal opprettes et helt selvstendig digitalt arkiv på egen server.

FORMIDLING

Arkivet må hele tiden aktiveres og reaktiveres for å gi ny kunnskap og beholde sin relevans. Det vil være mange måter å gjøre dette på. For eksempel kan man se for seg publikasjonsprosjekter der man velger seg en problemstilling eller spesielle saksforhold knyttet til arkivet, presentasjoner på konferanser og seminarer, og at arkivet kan danne grunnlag for kunsthistorisk forskning og undervisning.

FORSLAG TIL FRAMDRIFTSPLAN (TRE ULIKE SCENARIER)

Se vedlagt oversikt.

KOMMENATARER TIL FRAMDRIFTSPLAN

Vi har basert oss på samme måloppnåelse for alle scenariene. Under er likevel noen økonomiske og formidlingsmessige refleksjoner, samt en kort kommentar om tidsbruk som kan være til hjelp i videre arbeid.

Dersom vi inngår **samarbeid med Nasjonalbiblioteket (NB) (scenario 1)** vil Prosjektleder (PL) være godt støttet av et stort fagmiljø, og arkivet vil bli del av vår nasjonale arv. Det antas at PL i dette scenariet blir ansatt av NB med et eget mandat til å etablere og utvikle

denne framtidige spesialsamlingen. Det kan også tenkes at en PL blir ansatt i forbindelse med lignende arkivspørsmål, dermed med et utvidet/delt mandat. På nåværende tidspunkt virker likevel sannsynligheten for å få tilsatt en PL stilling på Nasjonalbiblioteket liten og prosessen vil ta uforholdsmessig mye tid og ressurser fra Styret i Norsk kuratorforening.

Basert på erfaringer fra større institusjoner og organisasjoner vil man kunne anta at PL kan bli pålagt å følge allerede etablerte arkivholdninger som muligens kan være noe uegnet for det materiale vi her snakker om. På den annen side vil dette kompenseres for ved at PL har god faglig dekning, vha kollegiet, for sine beslutninger. På grunn av at vi i forprosjektet ikke har hatt direkte kontakt med NB er det noe usikkert hvor brukervennlig deres digitale løsninger faktisk er. Dersom disse ikke er tilfredsstillende vil det komplisere tilgjengeligheten for digitale besøkere. Selv om det her er snakk om et digitalt arkiv, vil dette arkivet bli «plassert» i Oslo (iom at det er her fagfeltet befinner seg som PL må forholde seg til i dette scenariet), og dermed fjernt fra studentene ved kuratorstudiet ved KHiB. Norsk Kuratorforening vil i dette scenariet i stor grad overlate mye av ansvaret til NB og PL. Det bør i dette tilfelle opprettes formelle kontaktpunkter mellom NB, PL og Norsk Kuratorforening, slik at foreningen ikke mister kontakten helt med sitt prosjekt.

Tidsmessig er dette scenariet uvisst da sannsynligheten for en PL stilling ved NB er relativt usikker og må utredes videre.

Dersom vi inngår **samarbeid med Kunst- og Designhøgskolen i Bergen, og særlig med deres bibliotek (scenario 2)**, vil arkivet være «beskyttet» av en statlig finansiert institusjon som har trygge økonomiske og organisasjonsmessige rammer. Likevel vil det være nødvendig med ekstern finansiering av PL, da skolen (enda) ikke har budsjett nok til å utøke staben på biblioteket.

Med dette scenariet vil PL være i et fagmiljø som både har kompetanse på arkiv/bibliotek (representert av bibliotekarene) og kuratorpraksis (representert av fagpersoner og studenter tilknyttet kuratorstudiet). Fordelene med å være knyttet opp til et studie og dermed være tettere på et kuratorspesifikt fagmiljø vurderes som særs viktige for Norsk Kuratorforening. Med et slik samarbeid vil arkivet fungere som kunnskapsproduserende i fagnære omgivelser. Til sammenligning oppleves scenario 1, løsningen med Nasjonalbiblioteket, som for avsidesliggende i forhold til det praktiske kurator- og kunstfeltet.

Tidsmessig er dette det mest attraktive scenariet, der både høy faglighet og effektivitet er ivaretatt. Samarbeidet er også godt fundamentert da KHiB har vært en god samarbeidspartner i forprosjektet.

Dersom **Norsk Kuratorforening etablerer arkivet på egenhånd (scenario 3)** vil det bety store kostnader for en forening som er i etableringsfasen, med et styre som i dag jobber uten honorar. Det oppleves som et uforholdsmessig tungt prosjekt å løfte slik situasjonen er i dag, og å påta seg arbeidsgiveransvar for PL har vi antagelig ikke kapasitet til – verken økonomisk eller organisasjonsmessig. Her vises det til erfaring fra arbeidsgruppen med å etablere foreningen Kunstsentrene i Norge, som tross alt hadde et styre hvis medlemmer hadde i sitt jobbmandat å følge opp etablering og ansettelse. (Geir Haraldseth er nåværende daglig leder for Rogaland Kunstsenter, som er medlem av Kunstsentrene i Norge; og Anne Szefer Karlsen er tidligere leder av Hordaland Kunstsenter og tidligere styreleder og styremedlem for Kunstsentrene i Norge.)

I dette scenariet vil formidlingen bli noe mer tilfeldig enn for de to ovenstående scenariene, da foreningens digitale hjem vil være løstrevet en større sammenheng og eksistere individuelt på nett. I tillegg vil det være opp til PL å finne ulike samarbeidspartnere (både faglig og økonomisk) for hvert enkelt formidlingsprosjekt, noe som oppleves

tungvint. Selvsagt vil det være sannsynlig at PL i dette scenariet knytter seg uformelt til en eller flere eksisterende organisasjoner/bibliotek/arkiv for å lette denne delen av arbeidet.

Tidsmessig er dette det mest krevende scenariet, både for PL og styret, når det gjelder økonomi, faglighet, tilgjengeliggjøring og oppdatering.

FORSLAG TIL CASER TIL FASE 1

I norsk sammenheng er kuratorrollen slik vi forstår den i dag knyttet tett sammen med ikke-institusjonelle arenaer, og vi vil trenge både den institusjonelle og ikke-institusjonelle tilnærmingen til den kommende spesialsamlingen.

Vi mener at en innsamling av dokumentasjon av prosjekter, kartlegging av utstillinger, korrespondanse og annet materiale vil være en praktisk start på arbeidet, sammen med intervjuer og fotografering/scanning av annet materiale.

Til forprosjektet har arbeidsgruppen isolert tre caser som vi mener kan hjelpe oss å avdekke spørsmål rundt katalogisering, arkivering, oppbevaring, tilgjengelighet, brukergrensesnitt osv., samt peke ut de rette samarbeidspartnerne for videre arbeid med arkivet.

De fire ulike casene representerer hver sin mulige innfallsvinkel for å samle inn informasjon og dokumenter til et arkiv. Vi har sett for oss at det er ønskelig å se nærmere på en institusjonell kurator med historisk betydning for kunstfeltet i Norge, og foreslår Per Hovdenakk (f. 1935, Intendant Henie-Onstad Kunstsenter 1969–88, direktør 1989–96 og internasjonal erfaring). Det antas her å være snakk om privatarkiv, samt intervjubasert innhenting. Det er tenkt at dette arkivets samling kan supplere allerede eksisterende institusjonsarkiver, og dermed representere kuratorens individuelle stemme i en institusjonell sammenheng når de leses/undersøkes samlet. Videre ser vi behovet av å inkludere et kunstnerdrevet initiativ, og foreslår Galleri Otto Plonk (1995-1998). Det finnes i dag et privatarkiv hos initiativtager Per Gunnar Eeg-Tverbak for dette uavhengige visningsrommet i Bergen, som allerede har vært gjenstand for kunsthistorisk forskning (Solveig Øvstebø, *Galleri Otto Plonk og den nye kunstscena i Noreg – ein 90-tals avantgarde?*, hovedoppgave i Kunsthistorie, våren 2001, Seksjon for Kunsthistorie, Universitetet i Bergen). I tillegg ble dette prosjektet gjennomført da digitale medier var relativt nye, noe som vil gi en indikasjon på hvordan arbeidet med eldre digitalt materialet må løses. Som det tredje forslaget til case ser vi to kunstnerkuraterte utstillingsrekker: *Uteksti* (1984, Wang Kunsthandel, kuratert av gruppen KLYX – Ingrid Book, Hilmar Fredriksen, Laila Haugan, Svanhild Heggedal og Helge Korvald) og *Dixi* (1995, kuratert av Karl Hansen, Anne Lise Stenseth og Anne Grethe Thoresen). Denne siste kunstnerinitierte utstillingsrekkens katalog har tekst på engelsk og er et symptom på en økende internasjonalisering av norsk kunstfelt. Arkivmaterialet vil i dette tilfellet måtte innhentes fra en rekke enkeltpersoner – både i Norge og internasjonalt, og bør også bestå av intervjuer.

All fire forslagene har ulike former for hukommelse og innsamlingen vil gi en indikasjon på hvilke utfordringer et norsk kuratorarkiv vil støte på, men også bidra til å kartlegge mulige løsninger. Disse tre isolerte tilfellene vil være det som igangsetter arkivets forskningsfaglige tilnærming. Enkeltmedlemmer av Norsk Kuratorforening bør involveres dere det virker hensiktsmessig og ønskelig for å forankre prosjektet internt, bidra til økt kunnskap om arkivering av kuratorpraksiser og synliggjøre arbeidet med arkivet eksternt.

REFERANSELENKER

Arkivet Basis Wien er nylig inkludert i biblioteket på University for Applied Arts Vienna:

<http://www.basis-wien.at/db/advsearch?show=advsearch&lang=de>

Asian Art Archive:

www.aaa.org.hk

Bilde- og dokumentarkivet ved UBB:

<http://marcus.uib.no/home>

SALT

<http://saltresearch.org> og www.archives.saltresearch.org

ANBEFALING

Basert på forprosjektet:

- anbefales det å opprette et digitalt arkiv med ulike grader av offentlig tilgjengelighet.
- anbefales det å jobbe i tett dialog med fagfeltet, dvs. medlemmene i Norsk Kuratorforening og studiet Skapende Kuratorpraksis ved KHiB, samt bibliotekar/arkivar.
- anbefales det å ansette en faglig prosjektleder på prosjektbasis med kompetanse fra det kuratoriske feltet, gjerne med erfaring eller kompetanse fra bibliotek/arkiv eller sterk interesse for det arkiv- og bibliotekfaglige.
- anbefales det å forfølge scenario 2, beskrevet over og i vedlegg.

«ETTERORD»

Dersom anbefalingen tas til etterretning og Norsk Kuratorforening går videre med prosjektet, legger vi vekt på at det er noen større problemstillinger som ikke er ferdig diskutert i dette dokumentet og med samarbeidspartnere, som vi mener er viktige for videre framdrift:

I anbefalingen ligger et samarbeid med Kunst- og designhøgskolen i Bergen. Norsk Kuratorforening må inngå et gjensidig forpliktende samarbeid med KHiB representert ved ledelse og bibliotekledelse. Det må også avklares arbeidsgiveransvar for prosjektleder (PL) i de ulike fasene, spesielt i fase 1 og 2 slik det skisseres i framdriftsplanen. Vi har ikke tatt stilling til om PLs arbeidssted fysisk er internt på KHiB eller ikke, dette må diskuteres med Biblioteket ved KHiB og KHiBs ledelse. Biblioteket på KHiB er i første rekke et bibliotek, ikke et arkiv. Det må påregnes behov for ekstern (utenom KHiBs ordinære budsjetter) støtte til faglig oppdatering for allerede eksisterende personal på biblioteket (og for PL), slik at samhandlingen mellom PL og KHiB sitt bibliotekpersonale blir et produktivt samarbeid og at Norsk Kuratorforening og KHiB som institusjon opparbeider seg et faglig fundament for samarbeidet.

*Anne Szefer Karlsen og Geir Haraldseth
for Norsk Kuratorforening
Juni 2015*

NKF: Norsk Kuratorforening
 PL: Prosjektleder
 NB: Nasjonalbiblioteket
 KHIB: Kunst- og Designhøgskolen i Bergen

SCENARIO 1 – samarbeid med Nasjonalbiblioteket	SCENARIO 2 – samarbeid med KHIB	SCENARIO 3 – uavhengig	Framdrift - skisse
Sette organisatoriske rammer for arkivet - NKF og NB	Sette organisatoriske rammer for arkivet - NKF og KHIB	Sette organisatoriske rammer for arkivet - NKF	H 2015
FASE 1 – H 2015-H 2017	FASE 1 – H 2015-H 2017	FASE 1 – H 2015-H 2017	
Sikre finansiering til fase 1 - NKF	Sikre finansiering til fase 1 - NKF	Sikre finansiering til fase 1 - NKF	H 2015/V 2016
Igangsette fase 1 - NKF og NB	Igangsette fase 1 - NKF og KHIB	Igangsette fase 1 - NKF	
Ansette prosjektleder: prosjektleder ansettes av NB i samarbeid med NKF (prosjektstilling)	Ansette prosjektleder: prosjektleder ansettes av KHIB i samarbeid med NKF (prosjektstilling med (del)finansiering fra NKF gjennom prosjektstøtte)	Ansette prosjektleder: prosjektleder ansettes av NKF (prosjektstilling, finansiert av NKF gjennom prosjektstøtte)	V 2016
Arkiv opprettes på server hos NB - PL Kartlegge digitale løsninger for fremtidig arkiv i samarbeid med NB og evt. ekstern kompetanse - PL og NB	Arkiv opprettes på server hos KHIB - PL Kartlegge digitale løsninger for fremtidig arkiv i samarbeid med KHIB og med ekstern kompetanse - PL og KHIB	Arkiv opprettes på egen server - PL Kartlegge digitale løsninger for fremtidig arkiv med ekstern kompetanse - PL (og NKF)	H 2016 H 2016
Etablere kontraktssmal i samarbeid med jurist og NB - PL Innsamling av tre cases - PL	Etablere kontraktssmal i samarbeid med jurist og KHIB - PL Innsamling av tre cases - PL	Etablere kontraktssmal i samarbeid med jurist - PL Innsamling av tre cases - PL	H 2016
Opprette digital katalog - PL Opprette de tre første casene - PL	Opprette digital katalog - PL Opprette de tre første casene - PL	Opprette digital katalog - PL Opprette de tre første casene - PL	V 2017 V 2017
Arrangere lukket fagkonferanse om digitalarkiv med egne cases og eget arkiv som fokusområde - PL og NB	Arrangere lukket fagkonferanse om digitalarkiv med egne cases og eget arkiv som fokusområde - PL og KHIB	Arrangere lukket fagkonferanse om digitalarkiv med egne cases og eget arkiv som fokusområde - PL og NKF	V 2017
Luke ut «barnesykdommer» - PL	Luke ut «barnesykdommer» - PL	Luke ut «barnesykdommer» - PL	V 2017
Justere forslag til fase 2 - PL, NB og NKF Sikre finansiering til fase 2 - PL, NB og NKF	Justere forslag til fase 2 - PL, KHIB og NKF Sikre finansiering til fase 2 - PL, KHIB og NKF	Justere forslag til fase 2 - PL og NKF Sikre finansiering til fase 2 - PL og NKF	H 2017 H 2017
FASE 2 – V 2018-H 2019	FASE 2 – V 2018-H 2019	FASE 2 – V 2018-H 2019	
Igangsette fase 2 - PL, NB og NKF	Igangsette fase 2 - PL, KHIB og NKF	Igangsette fase 2 - PL og NKF	V 2018
Forskningsprosjekt for å kartlegge flere cases - PL	Forskningsprosjekt for å kartlegge flere cases - PL	Forskningsprosjekt for å kartlegge flere cases - PL	V 2018
Arrangere førseminar for og med studenter ved Skapende kuratorpraksis og medlemmer av Norsk Kuratorarkiv der spørsmål og tema som bør vies betydelig vekt defineres - PL (NKF og NB kan bidra)	Arrangere førseminar for og med studenter ved Skapende kuratorpraksis og medlemmer av Norsk Kuratorarkiv der spørsmål og tema som bør vies betydelig vekt defineres - PL (NKF og KHIB kan bidra)	Arrangere førseminar for og med studenter ved Skapende kuratorpraksis og medlemmer av Norsk Kuratorarkiv der spørsmål og tema som bør vies betydelig vekt defineres - PL og NKF	V 2018
Arrangere et kartleggingsseminar der utvalgte fagpersoner fra norsk kunstliv inviteres for å belyse disse spørsmålene og temaene - PL	Arrangere et kartleggingsseminar der utvalgte fagpersoner fra norsk kunstliv inviteres for å belyse disse spørsmålene og temaene - PL	Arrangere et kartleggingsseminar der utvalgte fagpersoner fra norsk kunstliv inviteres for å belyse disse spørsmålene og temaene - PL	V 2018
Utarbeide intervjujurnal sammen med fagpersoner, arkivarer, bibliotekarer og studenter - PL	Utarbeide intervjujurnal sammen med fagpersoner, arkivarer, bibliotekarer og studenter - PL	Utarbeide intervjujurnal sammen med fagpersoner, arkivarer, bibliotekarer og studenter - PL	V 2018
Intervjue nøkkelpersoner om norsk kuratorisk praksis - PL	Intervjue nøkkelpersoner om norsk kuratorisk praksis - PL	Intervjue nøkkelpersoner om norsk kuratorisk praksis - PL	H 2018
Arbeide med videre caser i arkivet - PL	Arbeide med videre caser i arkivet - PL	Arbeide med videre caser i arkivet - PL	H 2018
Åpne opp for at medlemmer kan benytte arkivsystemet til «selvarkivering» - PL	Åpne opp for at medlemmer kan benytte arkivsystemet til «selvarkivering» - PL	Åpne opp for at medlemmer kan benytte arkivsystemet til «selvarkivering» - PL	H 2018
Holde workshops for medlemmer slik at «selvarkivering» gjøres riktig - PL	Holde workshops for medlemmer slik at «selvarkivering» gjøres riktig - PL	Holde workshops for medlemmer slik at «selvarkivering» gjøres riktig - PL	H 2018
Følge opp medlemmer løpende - PL	Følge opp medlemmer løpende - PL	Følge opp medlemmer løpende - PL	H 2018
Definere fase 3 - PL, NB og NKF Sikre finansiering til fase 3 - PL, NB og NKF	Definere fase 3 - PL, KHIB og NKF Sikre finansiering til fase 3 - PL, KHIB og NKF	Definere fase 3 - PL og NKF Sikre finansiering til fase 3 - PL og NKF	H 2018 H 2018
Fase 3 – V 2019-H 2019	Fase 3 – V 2019-H 2019	Fase 3 – V 2019-H 2019	
Igangsette fase 3 - PL, NB og NKF	Igangsette fase 3 - PL, KHIB og NKF	Igangsette fase 3 - PL og NKF	V 2019
Sikre fast bevilgning for arkivet i fase 3 - PL, NB og NKF	Sikre fast bevilgning for arkivet i fase 3 - PL, KHIB og NKF	Sikre fast bevilgning for arkivet i fase 3 - PL og NKF	V/H 2019
Fase 4 – formalisering og etablering – H 2019	Fase 4 – formalisering og etablering – H 2019	Fase 4 – formalisering og etablering – H 2019	
Fase 4 – Arkivet formaliseres enten som spesialsamling innenfor eksisterende arkiv/bibliotek eller som uavhengig institusjon.	Fase 4 – Arkivet formaliseres enten som spesialsamling innenfor eksisterende arkiv/bibliotek eller som uavhengig institusjon.	Fase 4 – Arkivet formaliseres enten som spesialsamling innenfor eksisterende arkiv/bibliotek eller som uavhengig institusjon.	H 2019